

3866

ר.ר.

מדינת ישראל
הכנסת

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ס' 1/26

מישיבת ועדת הכלכלה

ביום ו' ט' בניסן תשי"ט - 17.4.59

בשעה 09.00

נוכחים:

- ב. אבניאל - היו"ר
- ב. אזניה
- מ. אולמרט
- א. אסא
- ש. בבה
- ע. דגני
- ש. בז'רנו
- א. וילנסקה
- י. ניצני
- ש. פרלשטיין
- ג. שוקן
- ש. שורש

מר זמנים:

- מר אבי יתר
- מר הלוי
- מר רייזמן

סדר היום:

שביתת הטחנות.

=====

היו"ר ב. אבניאל: אני פותח את הישיבה. ראינו את העניין העומד על סדר היום כעניין בעל חשיבות מסויימת. אין צורך להסבירו. לפי תקנון הכנסת אפשר לכנס ישיבת ועדה רק אם שליש מחבריה דורשים זאת, ויש לי פניות משליש מחברי הוועדה אשר ביקשו את הישיבה הזאת. הישיבה הזאת חוקית לפי כל ההוראות והתקנות של הכנסת.

כידוע לכם הגיעו להפוש בין מרד מסחר ותעשייה לביין בעלי הטחנות, להפרש די קטן. משרד מסחר ותעשייה הגיע לתוספת של 2,350 ל"י לטון בערך. החביעה של ענף הטחינה ירד עד 3,500 ל"י לטון. כך שההפרש איננו כל כך גדול, ואיננו בטוח אם היה צריך במקרה זה להביא לידי השבתת הענף. דרישתו של ענף הטחינה הייתה גבוהה בקשר לתוספת על כל טונה, ובכל זאת הוא ירד עד כדי 3,500 לירות הטונה.

ניסיתי לתוֹרן בין שני הצדדים והודעתי למר רייזמן יושב ראש הענף, בשיחה טלפונית שאם תהינה אצלי תוצאות הודיע לו ולהתאחדות בעלי התעשייה. בעיות שלא הגעתי לתוצאות, גאלצתי לקרוא לישיבה.

מר רייזמן: חברי כנסת. ברצוני להביע את צערי שהדברים הגיעו לידי כך שהיינו מוכרחים להפסיק את העבודה. זה מצער ביותר מאחר ששיתוף הפעולה ביננו ובין משרד מסחר ותעשייה היו מביע רצון, והדוק ביותר. סוף סוף אנו יודעים באיזה מקצוע אנו נמצאים, ובושחנו, עם קומץ אנשים קטן, נמצא סכום ממשלתי של בערך 30 מליון לירות.

אנו עוסקים בחיטה וקמח, אשר מטמשים מצורך חיוני ביותר. אנו קוראים לכל כדי לבצע את החוראות המדויקות שאנו מקבלים. שיפורנו ושכללנו את החטאות שלנו, ומעט מאד הן הטחנות בעולם, אפילו בארצות המודרניות, המגיעות לזמנה ולשכלול שלנו. אבל עם כל המאמצים שלנו והשיפורים, אנו מוכרחים לצייץ שהמצב בשנים האחרונות במשק הטחנות בארץ, ירוד מאד. ואתן לכם דוגמה קטנה.

בארץ קיימת בורסה לטחנות. אתם יכולים לקנות כמעט את רוב הטחנות בחצי הכסף, ובכל זאת אין קונים. היום ענת טחנת חיות שהיא הגדולה ביותר בארץ ואולי גם במזרח התיכון, בעליה רוצים למכור אבל אין קונים משום שהם לא יכולים להוכיח שיש להם רווח מינימלי. זאת טחנה מודרנית, משוכללת ואי אפשר למכרה. זה מראה לכם מה המצב היום. ערכה של טחנה כזאת קרוב ל-4 מליון לירות, ובכל זאת בעליה רוצים עבורה רק 2,5 מליון לירות ואין קונים. חברת פיק"א היסלה את נכסיה בארץ, והטחנות הגדולות חזיפה עמדו זמן רב למכירה ולאצו למכור אותן במחיר זול ביותר.

ההון המושקע במשק הטחנות מגיע ל-25 מליון לירות והוא עומד עתה בפני הרס. לפני שנה וחצי לקחנו את היוזמה כדי להציל את המצב. פנינו למחלקת הקמחים המייצגת בפנינו את הממשלה; פנינו למר הקשטיין והסברנו לו את המצב, שאין אנו יכולים להמשיך יותר במצב הזה. מר הקשטיין ענה לנו שהוא דורש הוכחות. מסרנו את העניין למשרד קסלמן את קסלמן, אשר הוא בזמנו קיבל הנחיות מהממשלה בכדי לעשות סקר בשבילים. בקשרו ממנו, לפי ההנחיות שהוא קיבל לעשות סקר, אנשי קסלמן ישבו בשלוש טחנות מודרניות ומשוכללות, חיות, המפוזר וצוקרמן ובדקו את כל המסמכים והנתונים. אחרי כמה חודשים המציאו לנו את הסקר והעברנו אותו לממשלה. אחרי הסקר פנינו במכתב שאנו דורשים תוספת מחיר של 6,800 לירות לטון, המבוססת על 8% פחות ו-6,5 אחוז רווח.

רוב בעלי ההון של הטחנות נמצאים בחוץ לארץ והפקידו את כספם פה. אך בעל מניה משנת 1952 עד היום לא קיבל גרוש אחד דיבידנדה. כולנו עושים מאמצים למשוך בעלי הון מחוץ לארץ ודבר כזה לא רק שאינו מעודד אלא מרחיק את המשקיעים. אני חושב שזה עוול משווע שבעל מפעל, משקיע, לא יכול להוציא אפילו את הפחת שלא לדבר על רווחים.

אחרי זמן מה עברנו למשא ומתן עם מר צור. נפגשנו עם הלרי ועם מר הקשטיין. בזמנו קיבלנו הבטחה שהעניין יקבל צורה של ריקטרואקטיבי. לפני חצי שנה שאלתי את מר הקשטיין מה החוצאות? היה לנו משא ומתן עם מר צור, מסרנו את הסקר וחשובה לא קיבלנו. אמר לנו שהם לא רצו להכנס לעצם החוכן של הסקר. היכינו חודשים רבים ועד הזום לא שמענו שום ערעור נגד הסקר. לא קיבלנו שום תלונה על איזה שהוא נתון. מר צור אמר לנו שהוא לא נכנס לסקר כי הוא לא יכול היה לעשות זאת היות והסקר מבוסס על תוצאה מבדיקה יסודית שנעשתה בטחנות במשך חודשים. הוא לא רצה לדבר על זה. אתם נכנסים לענינים כלליים הוא הסביר לנו. המצב בארץ קשה, היתה עליה מרומניה ויש לו קשים תקציביים. הודענו לו שאם המצב בארץ קשה, אנו לא צריכים להיות הקרבן היחיד, צריכים לספק לאוכלוסיה לחם, ואנו יכולים להשתתף בנטל הזה באופן פרופורציונלי. הוא אמר לנו שאין לו סמכויות, והסמכויות שלו הן רק עד 1,750 לירות לטון, מבסימום שתי לירות לטון. הוא אמר לנו גם שאנו צודקים. במידה ואנו רוצים לקבל זאת טוב, ולא, הוא צריך להעביר את זה שום לוועדה אשר צריכה לשבת הנדשים על גבי חודשים, ולא יהיה לזה סוף. הוא אמר לנו, שהיות והמצב קשה, הוא מבין שאנו צריכים לקבל את התוספת באופן הדרגתי. הוא הציע לנו לקבל לירה וחצי לטון, ואחרי חצי שנה שתי לירות וחצי. זאת אומרת שבאופן פרינציפיוני הוא הסכים לדרישה שלנו בכלל ורק בגלל איזה מצב לא ניתנת לו האפשרות עכשיו והוא מציע לנו תוספת הדרגתית.

הודענו לו: אם אתה מסכים שאנו צודקים, נלך לקראתך ונרד מהדרישה שלנו, אבל אנו יכולים להגיע ל-3,500 לירות לטון. נוסף לזה הצענו לו ליברליות בפרמיות שאנו מקבלים. אנו מקבלים חיטה ואנו מוכרחים יותר מ-100% תוצרת. הוא הבין את זה ואמר שהוא מעביר זאת למר הקשטיין. הבינותי מכך שהכוונה היתה ל-2 לירות + 1,5, כלומר יחד 3,5 לירות. על כל טון נוסף ביקשנו 1,5 לירות.

היו"ר ב. אבניאל חשוב לנו דבר אחד. מדוע אי אפשר היה שהממשלה תמנה אדם מוסמך ותבדוק באמת מה מגיע תמורת עבודה כזאת?

מר רייזמן: זאת היחה בעצם תרישתנו. לא קיבלנו תשובה על השאלה הזאת עד היום. בעצם ההשבתה היא על דבר שהיה מוסכם, והביננו ממר צור ששתי לירות אנו מקבלים ואת היחר נקבל באופן פנימי מהעודף. הצענו הצעה, מר הקשטיין הציע הצעה אחרת, ואחרי כל זאת מר צור בקושי הסכים להצעתו של מר הקשטיין. זאת אומרת שיש פה זלזול מצד מר צור. אמרנו לו שיקים ועדה שתבדוק את דרישתנו. אנו לא מסתפקים ב-3,5 לירות, למרות שירדנו בחמש. בינתיים נקבל את ה-3,5 לירות כפי שהיה בערך מוסכם, עד גמר עבודתה של הוועדה. אמרנו גם שאם הוועדה תגיע לכלל מסקנה שלא מגיע לנו, הממשלה יכולה תמיד לקבל את הכסף בחזרה.

אני מבקש שתמליצו שהממשלה תקים ועדה כזאת, לבדוק את העניינים, אבל בינתיים אנו מבקשים לקבל את ה-3,5 לירות, אשר אחרי פשרות רבות החלטנו בכל זאת לרדת אליהם. הבעיה השניה היא בעית הריקטרואקטיבי.

מר הקשטיין: את הדוח המסכם של קסטלמן את קסטלמן קיבלנו רק בחודש דצמבר.

מר רייזמן: זאת בעיה לא פחות חשובה מהבעיה הראשונה. אנו עובדים שנים בהפסדים. פנינו למחלקה בעניין הזה.

היו"ר ב. אבניאל: במידה והממשלה תקים ועדה ותגיד שהוועדה הזאת צריכה להגיע למסקנות חוך חודשים ימים, אתם מוכנים להתחיל בעבודה?

מר רייזמן: אם נקבל את הדרישה שלנו.

מר הלוי: זה הענף היחיד במדינה אשר ללא הפחתת גרוש אחד מקבל זה 10 שנים ומעלה בצורות כאלה ואחרות את מלוא החומר לתעסוקתו כפי שהוא מוחזק. בין 60 ל-80 אחוז. הוא כל הזמן במלוא התעסוקה. ראיתי כדבר טבעי בהחלט שיש להגיש לענף הזה את מלוא העזרה לעצמו למשק המדינה, ואחן דוגמה בולטת. בשטח בניית הסילוסים, זה דבר רציני וחשוב למשק המדינה, ניתנו הלוואות לאנשים מבוססים, בסביבות של 90% ומעלה מכל הסכום שהושקע. בשלב השני 3,5 מליון לירות בהיקף של 90% מינימום. ניתנו הלוואות בתנאים שכולנו חושבים שהם לטובת המשק. נתנו את הלוואות בתנאים כאלה שמר הפיין המנוח חשב שתנאים אלה אינם כל כך טובים. נוכחנו שהיינו יותר מדי טובים ואסור היה לנו להרחיק לכת. לא חזרנו בנו ואנו לא מצטערים על כך. השקענו למעשה בפיתוח הענף מתוך ראייה רחוקה, טבעית, משקית הן לטובת המדינה והן לטובתם הם. ביום מן הימים כאשר יבוטל הפיקוח הממשלתי יהיה להם כושר התחרות. נוסף לכך יש להם סילוסים גדולים מאד, אשר שנים או שלושה מהם יכולים לקלוט אפיה שלמה של חיטה, וזה דבר חשוב לגבי ההתחרות החופשית בשוק החופשי. גם משרד הרכבת הגיע למצב מתוך ראייה רחוקה של הדברים ומתוך ראייה נכונה של הדברים.

מר בג; רנו ומר פרלשטיין יודעים באיזה מידה המשרד הזה נאלץ במשך 10 שנים להאבק על כל פרוטה, ויודעים יפה מאד שלא נהגנו איפה ואיפה. משרדנו לא מוכר כפזרן וותרן. למרות שבמשך השנים היו כל מיני חילופים של שרים, עבדנו במשרד מתוך הערכה וידענו מה התפקידים הכלכליים המוטלים על המשרד, וזה אמור גם לגבי הענף הזה.

אני רוצה לאמר שההצעה של מר צור על 1,750 לירות לטון היא הרבה יותר רחוקה מאשר הישבה הרשות המוסמכת לעניין הזה. היא גם מעל להערכה של ד"ר יפה. עובדים ועובדים, כל השנים מפסידים ובטוהף בכל זאת מחקדמים. כל הטחנות עובדות בתפוקה מלאה, איך קורה הדבר הזה?

ש. פרלשטיין: מר רייזמן דיבר על שלוש טחנות. האם הן טיפוסיות לענף?

מר הלוי: באופן כללי - כן. אבל צריך לראות אם הן גם בפרופורציה של כמות הקמה והחיטה הנטחנת. בנקודה הזאת אני לא יכול לענות. לפני שנתיים וחצי הגענו לידי הסכם, כאשר הוספנו שתיים ורבע לירות. הסכם שלא קיבלנו אחריו מכתב שנתנו מעל למה שהעלנו, ומאז העלנו והוספנו לענף הזה את כל ההתייקרויות בשטח החשמל ובשטח שכר העבודה.

ש. שורש:

בכמה זה התבטא?

מר אבייטר:

1.150 ל"י בערך לטון.

מר הלוי:

בשיתוף כל גורמי המשק נתקבלה החלטה על אמוניזציה מועטת. זה יחול על ענף זה כי זה חלק מה-1,750 ל"י שנכנסו לבדיקות יותר רחוקות לפני שלוש שנים והגענו לסיכום של 2,250 לירות. לא ראינו צורך לעשות בדיקה היות ונעשתה בדיקה ב-10 או 11 שחנות. לא ישבנו לבדוק את הנתונים של קסלמן את קסלמן כי ישבנו אתם על חומר יותר רחב עם יותר שחנות. ד"ר יפה הביע את דעתו על האשא ומתן. הוא לא עיין בחומר. הוא נפגש ושחחנו, והוא הגיע למה שהגיע לא מתוך הנחה שזה בא במקום החומר של לפני שנתיים וחצי. ד"ר יפה חיווה את דעתו על פחות מ-1,750 ל"י. מר צור, בחוקף סמכותו כמנהל כללי, בשיחה פנימית אמר שילך לקראת זה, כי הוא רוצה בענף הזה ללכת לפי הקו הכללי. בליברליזציה זאת או אחרת נוכל לראות את דרכנו בתוך מציאות חדשה, אבל כיום אנו חושבים שזה המכטימום.

נוסף לכך דובר על פרמיות. בפרמיות יכול להיות גרושים יותר או גרושים פחות. הפרמיה אינה זהה בין שחנה לטחנה אבל זה יכול להתבטא מסביב ללירה. זאת אומרת שעמדנו היתה 2,350 לירות לטון, ובמקרה יסויים להגיע גם ל-2,750 לירות לטון. ממתי משלמים פרמיה עבור רטיבות? פרמיה משלמים עבור יעילות. וגם כאן אנו נותנים גרושים.

ההצעה הזאת נמסרה להם. אני מוטרד דברים בשם אומרם מר צור, היות ואני באותה ישיבה לא הייתי, והוא ביקשני למסור את הדברים. הצעתו זו נמסרה להם. הוא אמר שאם תוך 12 יום הם לא יתנו לו הצעות אחרות והכנסו למשא ומתן, ההצעה מתה. בינתיים עברו 12 יום, וההצעה מבחינת המשרד מתה. ההצעה היתה 1,750 לירה על כל טון + פרמיה שתנועה בין 600 פרוטה ללירה. כלומר, התוספת בכללה עלולה להסתכם בין 2,500 ל-2,750 לירות.

היו"ר ב. אבניאל:

שמענו גם ממר הלוי שהעניין תמור, והוא מייחס חשיבות רבה לעניין הקמת. יש בפנינו שתי אפשרויות. או להכנס לעובי העניין או ההצעה הבאה: -

הוועדה אחרי שמעה את הדברים ממליצה:

- (1) על חידוש מידי של העבודה בטחנות הקמת.
  - (2) על הקמת ועדת מומחים של שלושה, בלתי תלויים, על ידי משרד מסחר ותעשייה שתחייב להוציא מסקנותיה על סמך בדיקה קלוקלטיבית, תוך חודשים ימים, אשר הן תחייבנה את בעלי הטחנות זאת משרד מסחר ותעשייה.
  - (3) בינתיים יקבלו הטחנות את הצעת הממשלה ביחס לתוספת המחיר כתוספת, ואת הפרש של הלירה שהם דורשים תיתן להם הממשלה כהלוואת מקדמה עד מסקנות הוועדה, תוך חודשים ימים.
  - (4) ביחס לריקטרואקטיבי תקבע הוועדה.
- זה הוגן לגבי הענף, זה הוגן לגבי הציבור, והוגן לגבי הממשלה.

ש. פרלשטיין:

פירוש ההצעה שלך הוא: 1,750 ל"י + לירה + העודף עד 3,5 לירות, כהלוואה?

מר הקשטיין:

אתה מסכים לתת סכום מכסימלי של 3,5 לירות?

היו"ר ב. אבניאל:

זאת הצעתי.

מר הלוי:

אני נמצא במצב קשה. אני מוכן להמליץ בפני המשרד לקבל זאת.

ש. שורש:

יש המלצות של ועדת הכלכלה. אבל בעניין ההשבתה יש לפנות בתביעה להפסקתה. אנו פונים לממשלה ומבקשים שתעשה, בהתאם להמלצות שלנו. אבל בעניין ההשבתה, צריכה להיות תביעה.

היו"ר ב. אבניאל:

אין לי התנגדות. אבל מבחינת הטעם הטוב אני לא מציע לעשות זאת. ההמלצה שלנו אליהם זאת כבר תביעה.

אני רוצה לשאול, מה המשמעות של החצרות האלה לגבי מחיר הלחם לצרכן?

א. וילנסקה:

יש חישוב מסחרי של המדינה. היא קובעת את המחיר הסופי של הקמח למאפייה. אין לזה זאת אחרת שמחיר הלחם לא יעלה בגלל זה.

מר הלוי:

אני יכול לראות את המסקרות השלה כמחוקקות פה אחד.

היו"ר ב. אבניאל:

(1) הוועדה מבקשת חידוש מינימי של הצבירה

בענף טחנות הקמח.

(2) הוועדה מליצה בפני הממשלה לתקוע מיני

ועדה של שלושה מומחים בלתי תלויים שימונו על ידי זה הסדר ותעשייה, ותוציא מסקנותיה תוך חודשים ימים לכל היותר, על בסיס הדיקה עלקולטיביות, והן תחייבנה את בעלי הטחנות זאת מעוד מסוד ותעשייה.

(3) בינתיים יקבלו הטחנות את הנקמה הנשלה ביחס לתוספת מחירי ואת ההפרש שהם תובעים, המתבטא בלידה בעדן, תימן להם הממשלה כהלוואה מקדמה עז למסקרות הוועדה.

(4) את חביעתם לויקטוראקטיביות תקבע ועדת המומחים הנ"ל. כמה, ולא יזה תקופה של ויקטוראקטיביות.

אני מקווה שתקבלו את המסקרות הללו.

מר רייזמן:

מובן שאם החלטה היתה מה אחד, אין לנו כוח מוסרי להתנגד לענין הזה. אבל יש לי טענה אחת בנוגע להחלטה הראשונה, בנוגע לתודשים. האם זה מתאים את המסלול לבחור עד אז את הענין? משום שיש לנו מסיון מר.

היו"ר ב. אבניאל:

זה מחייב. זה בהכרח הממשלה.

מר רייזמן:

אם זה מחייב - אנו מודים.

א. וילנסקה:

מענין התוספות של הממשלה לבעלי הטחנות, טיעון מק"י במתע, והעובדה שהצורך לה

להעלות את מחיר הלחם.